

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE.

Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno. — Cena listu za nečlane po štiri krone na leto; za pol leta dve kroni; za četrt leta eno krono; za člane zvezinih zadrug po tri krone na leto. — Posamezne številke 20 vin.

Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cene inseratom po 30 h od enostopne petit - vrste, za večkratno insercijo po dogovoru.

Telefon štev. 216.

V Ljubljani, 25. oktobra 1909.

C. Kr. poštne hrani, št. 64,846
Kr. ogrske „ „ „ 15,648

Vsebina: Gospodarski in socialni pomen kmetijskih zadrug v Nemčiji. Naše sadjarstvo in sadjarske zadruge. Dansko mlekarstvo. Ali je perotinarstvo narodnogospodarskega pomena? Zadružni pregled. Gospodarske drobtine. Književnost. Bilance. Pregled poslovanja hranilnic in posojilnic.

Gospodarski in socialni pomen kmetijskih zadrug v Nemčiji.

10. Druge zadruge (živinorejske, vodovodne, elektricitetne, acetilenske, pašne zadruge).

Združenja za zboljšanje konj, goveje živine, prešičev, koz večinoma niso ustanovljena na podlagi zadružnega zakona. Skrbe za zboljšanje živine, za semnje, živinske razstave itd. Živinoreja se je v Nemčiji zelo povzdignila. Pri tem imajo velike zasluge tudi živinorejske zadruge.

V zadnjem času se je ustanovilo veliko vodovodnih zadrug. Sicer so občine v prvi vrsti poklicane, da skrbe za zdravo pitno vodo svojim občanom, kjer pa se občine iz gotovih vzrokov ne morejo lotiti teh naprav, potem je edina zadružna samopomoč na mestu. Samoposebi je umljivo, da vodovodne zadruge zelo koristijo. Ljudje in živila imajo zdravo pitno vodo, prihrani se mnogo časa in dela, ker je voda doma v hiši.

Elektricitetne in acetilenske zadruge skrbe za luč in za moč, ki se rabi v raznih obratih za stroje. Električna luč je cenejša,

bolj zdrava in pripravnješa kakor n. pr. petrolejska. Električna moč, s katero se gonijo razni stroji, je istotako cenejša kakor kaka druga moč. Ker naprava za proizvajanje elektrike veliko stane, je svetovati, da se elektricitetne zadruge le tam ustanavljajo, kjer se dobi zadostna vodna moč, ki ima proizvajati elektriko. Najstarejša in največja elektricitetna zadruga je v Harsennu pri Hannoverju. Vsa naprava je stala 115.000 mark. Uдов ima 64, od teh je 25 fabrikantov za sir, 10 je rokodelcev, ostali so večinome kmetje. Pri navadni uporabi je plačati za kilovatno uro moči 40 pfenigov, luči 50 pfenigov, če se v večji množini vzame tudi ceneje 30—45 pf. L. 1903 je zadruga oddala 57.563 kilovatov toka in sicer za luč 17.522 kilovatov, za moč pa 40.010 kilovatov. Par podatkov naj pokaže dobroto elektrike. Grajsčina Hohenheim dobiva električno moč iz 16 km oddaljene elektrarne.

Preje se je povprečno plačalo za mlačvo: 63 dni za lokomobilo à 19·60 M je 1334·80 M
 63 delavnih dni à 22 M . . je 1856·92 „
 Skupaj 3091·72 M

Leta 1902 so napeljali elektriko. Stroški so bili:	
za električni tok	398·12 M
doklade za napravo	214·41 „
doklade za amortizacijo itd.. .	<u>348·09 „</u>
	960·62 M
Prišteje se še 40·5 delavnih dni à 28 M (povišane plače in stiskalnica za slamo) . .	<u>1134·— „</u>
	Skupaj 2094·62 M

Iz tega je razvidno, da se je prihranilo 997·10 M, ker se je delalo z električno silo. Za rezanje pese se je preje plačalo 285 M za 1700 meterskih stotov, in sicer 16 pf. za 100 kg, sedaj le 8·3 pf., torej namesto 285 M le 140·19 M, prihranilo se je potemtakem 144·81 M. Rezanje zelene koruze z roko je preje stalo 100 kg 2 pf., pri električnem obratu le 0·9 pf., pri 3184 meterskih stotih se je potemtakem prihranilo 28·66 M. Rezanje krme za konje in vole je preje preskrbljeval en dinar proti dnevni plači 1·40 M ali proti letni plači 470 M; sedaj to delo oskrbuje en volovski hlapec, električni tok stane 274·69 M, torej se pri tem prihrani 195 M.

Acetilenske zadruge so se ustanovile v več manjših pokrajinskih mestih. Neka acetilenska zadruga na Saksonskem ima tovarno za plin in cevi v vrednosti 31.000 M. Privatni zadružniki so vzeli 527 luči, mesto pa 57 luči za razsvetljevanje cesta.

Zelo ugodno delujejo pašniške zadruge, zlasti v kraljestvu Saksonskem. Ponekod se z obdelovanjem zemlje tako intenzivno pečajo, da živine več ne gonijo na pašo, ampak jo krmijo kar doma v hlevu. Prave živinoreje brez paše pa si skoro misliti ne moremo. Mlada živina brez paše zaostane v rasti, pa tudi zdravju često škoduje, ako je vedno v hlevu.

Nemogoče pa je malemu kmetu napraviti obširne pašnike, na katerih bi imela živina dovolj paše in bi noč in dan ostala na prostem. To se more zgoditi le zadružnim

potom. Tako si je napravila pašniška zadružna Ober-Ehrenberg v saksonski Švici velik pašnik za mlado goved v obsegu 27·5 hektarjev. Pašnik so s pregrajami razdelili v posamezne oddelke po 8 oralov, tako da je morala živina vso travo dobro popasti. V vsakem oddelku je ostala živina 8—14 dni, nato se je gnala zopet v drug oddelek; tako da je prvi oddelek zopet na vrsto prišel v 5—6 tednih. Na pašniku je bilo v maju 90, pozneje 120 glad živine. Živina je lepo uspevala. Poskušnje na tehtnici so pokazale, da so goveje živali bile dnevno po 1 funt težje, 4 žrebeta so pa bila vsak dan po $2\frac{1}{2}$ funta težja. Potemtakem so uspehi jako lepi, in upanje je, da se bodo pašniške zadruge zelo razširile.

Naše sadjarstvo in sadjarske zadruge.

Ta stran našega kmetijstva še daleč ni dosegla onega viška, kateri moramo zahtevati od agrarne dežele. Koliko je še primerenega in nezasajenega prostora v naših lepih krajih, kjer bi lahko rastlo sadonosno dreve in dalo kmetu lepih dohodkov. Še več! Ljudje puste celo kako jelšo, lipo ali drugo ničvredno drevo na svojih travnikih, češ, da bo saj kaj sence. Bilo bi pač pametnejše, da se posade tam sadna drevesa, če že boljše vrste ne, saj tepke oziroma črnevke. Tako dobim senco in sad. Kar pa imamo sadja, je tako vzgojeno, da se Bogu smili. Debel štor se izkoplje, presadi na vrt, z dletom prekolje in vtakneta se dva cepiča v sklad. Sedaj pa raste, kakor hoče. Navadno odženeta oba cepiča, rasteta bujno in kmalu imamo 2 vrha brez krone, recimo dve dolgi preklji, katerih vsaka se oddaljuje od druge, čim višje zrasteta. Zgodnji sneg pade na one rogovile in jih razkrehne, kakor se je godilo pred tremi leti. Največkrat pa sklad prične gnjiti, ker slabo zalije, na kar drevo začne hirati.

Kmetijska družba je oddala že mnogo lepih in pravilno vzgojenih drevesc z dveletno krono. Kmet pa drevesce vsadi neobrezano na koreninah in na kroni, ker krone gojiti ne zna, kajti pravilno gojenje krone je umetnost sadjerečeva. Drevo je zopet samosebi pripuščeno in ni se doseglo tega, kar smo nameravali.

Srce pa boli človeka, ko vidi drevesca kupovati na sejmih v Ljubljani, Kranju itd. Po več tednov se prepeljavajo po sejmih in nazadnje ponujajo za 10—20 vinarjev komad. Korenine so izsušene, drevesce že pol suho. Kake vrste je drevo, se nihče ne zmeni. Nazadnje mu rodi slab, zanikern sad. Škoda onih par vinarjev, škoda dela, še bolj pa škoda prostora, kjer drevo raste. Če pa hočemo gojiti lepo drevje in saditi le dobre in rodovitne vrste, je treba pričeti vse drugače.

Nastane vprašanje, kdo naj tu poseže vmes? Odgovor je kratek in labek: naša šola. Učenec zapusti šolo, pa ne zna ne drevesa vzgojiti in nima o drugih strokah gospodavstva najmanjšega pojma. Povdarjam pa takoj, da šola sama brez podpore mero-dajnih faktorjev ne bo zmogla dela. Na prav mnogih šolah se že goji sadjereja, a le nekaj let, pa se zopet opusti, ker je učiteljstvo izgubilo veselje. Mnogi se trudijo leta in leta, vzgoje lepo drevje, žrtvujejo mnogo denarja, a končno drevesc prodati ne morejo. Razočarani — opešajo. Gospodarji deloma nimajo denarja, deloma pa radi nizkih cen kupijo rajše na semnju potrebno sadno drevje. Temu bi se kaj lahko odpomoglo, ako se gre šolam na roko. Če žrtvuje dežela in država denar za izboljšanje živinoreje, pašnikov, perutninarnstva i. t. d., zakaj bi ne priskočila na pomoč tudi za izboljšanje sadjarstva? Prihodnji kulturni svet bi dogovorno z drugimi oblastmi prevzel vzgojena drevesca, razdelil med gospodarje, učiteljem — sadjerecem pa po številu vzgojenih drevesc dal primerno nagrado. Šole

se bodo z veseljem oprijele sadjarstva, učenci pa se na šolskem vrtu učili popolnoma dovolj sadjereje. Ako se na 600 kranjskih ljudskih šolah vzgoji le po 100 drevesec na leto, imamo vsako leto 60.000 rodnega drevja več.

Bila bi pa potrebna prej enketa, ki bi določila vrste za posamezne kraje in sicer vrste, ki po dosedanjih skušnjah uspevajo in se prilagode posameznim legam in podnebju. Tega določila bi se morali potem sadjereci strogo držati.

Na ta način bi dosegli enotno in dobro sadje, ki je za kupčijo neizmerne važnosti. Kupec ne prevzame in ne kupi rad, ako mu ponudimo jabolk raznih vrst. To pa iz opravičenega stališča. Med mešane vrste mu sadjerejec lahko vrine manj vredno blago, sladka jabolka, ki nimajo skoro nobene vrednosti, sploh blago take kakovosti, katerega rabiti ne more. Drugače pa je, ako jaz ponudim na trg n. pr. toliko in toliko kilg. voščenk, kalvilov, čebularjev i. t. d. Pogodba glaseča se na vrsto se potem lahko sklene, kupec ve, kaj kupi, sadjerejec pa lažje in dražje proda.

Sedaj pridemo na sadjarske zadruge. Teh je vse premalo, če pa so, imajo premajhen okoliš. Le velike in močne zadruge se razvijajo krepko, le v take zadruge lahko stavimo naš up in našo prihodnjost. Zadruge bodo pa delovale le tedaj uspešno, ako imamo kolikor mogoče enotno in dobro sadje. Zadruge ne bodo lahko vnovčevale vsake mesenice, vsakega izbirka.

Uspešno poslovanje sadjarskih zadrag bo pa mogoče le tedaj, ako zadruga pre-skrbi članom, da spravijo tudi ob dobrih letinah sadje v denar. To je pa mogoče le ako ima zadruga 1) zadružno stiskalnico za izdelovanje sadnega vina, kakor tudi potrebitno dobro posodo, 2) pa zadružno žganjekuhno.

Hočemo to kratko utemeljiti.

Lansko leto je bilo mnogo jabolk. Ker ni šlo v denar, so gospodarji privlekli na dan stare izsušene, pokvarjene, oziroma ple-

snive posode. Napravili so mnogo dobrega mošta, ki pa se jim je za malo časa spremenil v nepitno brozgo. Kaj je imel tedaj gospodar od sadjereje druzega nego delo? On nima posode, ne ume ničesar o kletarstvu, nedostaje mu tudi časa. Tu je poklicana zadruga, da pod vodstvom veščaka napravi dobrega sadnega vina, katero se bo potem spravilo v denar.

Isto je s kuhanjem žganja. Kmetje kuhaajo vsepovsod, kadar je letina dobra. Ti napravijo dobro blago, drugi slabo. Koliko pa je kazni, če zasači financar nenaznanjeno kuho! Iz lastne skušnje vem, koliko prošnja in dela sem imel z ljudmi, ki so zapadli težkim denarnim globam. Mnogi so pa tudi zanikrni, da se niti za prosto kuho ne zglase, ki je sedaj posestnikom dovoljena. Naj bo že kakor hoče, eno grozno hibo ima kuhanje žganja v vsakem kotu, ta hiba je žganjepitje. Neizmerne množine te pijače se popije ob kuhanju žganja, da čestokrat kar gorke! Pijano je vse, zastrupljajo tudi otroke. Kako žalosten je ta naraščaj duševno in telesno, bi znali naši katehetje in učitelji povedati. Če pa ustavimo tudi zadružno kuho in blago prodamo, se ljudje sami ne bodo pečali toliko z kuho in ne bodo imeli toliko prilike za žganjepitje, svoje pridelke pa le vnovčijo. Sedaj pa, ko zmanjka domačega žganja, pride na vrsto — špirit. Grozno je kako se pitje špirita pomešanega nekoliko z vodo, razširja sedaj po nekaterih občinah.

Ako zadruga poskrbi ljudem kupca, da se proda doma kuhanjo žganje, je že to velika dobrota. Posameznik ga nekaj litrov ne more prodati, ga pa spiye doma.

Kličemo onim požrtvovalnim možem, ki so že toliko storili za dobrobit našega ljudstva: Pojdite še dalje med ljudstvom, podučite ga in snujte mu sadjarske zadruge!

Dansko mlekarstvo.

II. Molža.

Mleko dobimo iz vimena po posebnem delovanju, ki se imenuje molža.

Kaj je vime zna vsakdo in kje se nahaja tudi, a kako je vstvarjeno v svoji notranosti, je marsikateremu neznano. Vime je razdeljeno v štiri dele, žleze imenovane, ki so podobni jajcu ali bolje velikim želodom in vsak sesek tvori s svojo žlezo ločen del tudi v notranosti.

Ako prerežemo vime čez polovico, vidimo polno malih prostorčkov ali luknjic, ki se vežejo v veče in te služijo za cev. V teh luknjicah se nakopiči, — vsled kreplega in živahnega delovanja celic vimena, — mleko in se hrani do časa molže. Če bi ločili vso drugo snov vimena, — kakor zunanjo kožo, meso itd., — od teh mlečnih prostorov, bi se nam pokazali ti kot štiri velike reke v vsaki žlezi, z mnogo mnogimi malimi potoki, ki se v nje zlivajo. Pri mladi govedi ali ako je krava nemolzna, se ti potoki vsušijo in postanejo jako majhni, okrogli; drugače so podolgovate oblike. Glavne mlečne cevi ali reke se zlivajo v mlečno zbirališče, kjer zapirajo seski odtok mleka. Seski posedujejo ozko cev, po kateri odteka mleko iz mlečnih zbirališč pri molži. Če te cevi raztegnemo ali če porinemo v sesek na obeh koncih odprto cevko, takozvani kateter, teče mleko iz vimena samo, ne da bi rabili rok ali molznih strojev.

Pri molži moramo vse luknjice sprazniti, od najmanjše do največje. Če smo slabo pomolzli, zlasti če redno malomarno molzemo, tedaj nam zaostajajoče mlečne snovi lahko povzrožijo vnetje vimena in nedelavnost mnogih celic. Pri zanemarjeni molži bode krava molzla vedno manj, navadno bolj mastno mleko, ker mora ostanek v vimenu biti pretvorjen v drugo snov, beljakovina v tolščo. S tem pokvarimo najboljše mlekarice in dovedemo delovanje celic njih vimena na nasprotno smer, namreč malo a mastno mleko. To nam jasno spričuje dejstvo, da v krajih, kjer se na vestno molžo še ni obrnilo vse pozornosti, kjer se ta zanemarja in opravlja brez reda, molzejo krave malo in bolj tolščobno mleko. Kjer se je pa od

nekdaj molzlo vestno in v določenem redu, tam so dobre mlekarice doma, ki dajo obilo mleka. Vrhu obilnega in umnega krmljenja moramo posvetiti vso pozornost na to, da se mlečne cevi vedno do zadnje kapljice izpraznijo in se tako dovedejo celice vimena na tvorbo večje množine mleka. Mnogi strokovnjaki trdijo, da kolikor bolj raste mleko v množini, toliko bolj vpada v tolščobnost. To je istina v vseh krajih, kjer se pri napredku deluje le enostransko, to je, se izbirajo le krave, ki obilno molzejo in se ne ozira na tolščobnost njih mleka. Vendar, ker je tolščobnost odvisna od individualnih razpoložajev krave, najdemo tako mlekarice, ki nam dajo 7000 kg mleka na leto z 5% tolšče, kot mlekarice ki molzejo le 4000 kg mleka z 2 1/2 do 3 % tolščobe. Mlečna množina je v naših rokah; tolščobnost mleka je v kravjih lastnostih, ki se podedejujo tudi na zarod.

Za dokaz omenim dopis, katerega sem čital v nekem danskem kmetijskem dnevniku in ki prav jasno dokazuje, kako lahko se mlečnost z umnim ravnanjem zviša.

„Jersey-krava, pristojna posestniku S. Nielsen, Kjergaard, Bjergby pr. Hjórring, ki je bila med številom onih krav, ki so se vdeležile konkurence za rentabiliteto govede, dala je v teh dveh letih, eno za drugim, 15.632 funtov (7816 kg) mleka na leto; iz njega se je izdelalo 1041 funtov (520 1/2 kg) presnega masla. Če pogledamo tolščobnost in mlečno množino, nas ta vspeh gotovo bolj razveseli, kot prva nagrada krave v rentabilitni konkurenči. Krava je popolnoma normalna in se je v zadnjih 5 letih otelila koncem februvarja ali početkom marca. Zarod šteje skupaj 6 telet, namreč 5 bikov in 1 telico. V letu prej ko je bila pripeljana na omenjeno posestvo, je dala letne množine 5900 funtov (2950 kg) mleka, iz tega 451 funtov (225 1/2 kg) presnega masla“.

Jersey-krave so doma na malih otokih med Francosko in Angležko, tehtajo 350

do 400 kg in molzejo 2000 do 2500 kg mleka na leto z 5 do 7 odstotkov tolšče. Konkurence za rentabiliteto so se pričele oživotvarjati na raznih posestvih na Danskem v zadnjih letih. Vsaka traja dve leti in država daje v to svrhu primerne nagrade in podpore v denarnih svotah. Za rentabiliteto ali donosnost krave se v tem tekmovalju razume, katera izmed udeleženih krav da pri enaki krmi najboljše in največ mleka. Rentabilitetne konkurence — v zvezi s kontrolnimi društvi — imajo namen povzdigniti z umnim odbiranjem krav tolščobnost mleka med dansko govedo.

Molža se deli v dva dela. Najprvo se pomolze mleko, ki ga dadó seski radovljeno; na-to posnemajmo teleta in sesajoče mladiče, kadar jim da mati premalo mleka. Opažujmo tele, kadar sesa. Kako obdeluje vime, kadar sladka kapljica pričenja ponehovati! Z glavo suva zdaj na to, zdaj na ono stran vimena. Ko je iz enega seska posrkalo zadnje kapljice, se loti drugega, tretjega in četrtega, da zopet preide na prvega. Tako se vrsti, dokler ima kaj vspeha. Med tem obdelavanjem pride do vimena obilno krvi, celice pričnejo delovati in se tvori še nekaj mleka v času molže ali sesanja, tele po instinktu bolj razumno dela nego poučen človek.

Navadna molža se opravlja na tri načine. S palcem in kazalcem, tako da se prsta ves čas stiskajoče vodita po dolžini seska in tako mleko izprešata.

Drugi način je v navadi v Švici, pri katerem se palec skrči in z njega sprednjim členom (kostjo) in s kazalcem zapre dotok mleka v sesek, z ostalimi prsti pritisne proti dlani in tako izstisne mleko.

Tretji način je najbolj v rabi po Nemškem in Danskem, kjer se molze s celo pestjo v naravni legi. Tu se prime sesek v pest, — prsti čisto naravno zakriviljeni, — s palcem in kazalcem se zapre dotok, z ostalimi prsti se izstisne mleko, tako da za

kazalcem pritisne sesek k dlani najprej sredinec, zatem prstanec in mezinec. Ko je mezinec izprešal zadnjo kapljico, se gorenja dlan, palec in kazalec zopet odpreta, mleko priteče iz zbirališča v sesek, da se nato dotok znova zapre in mleko izstisne kot prej, in tako teče mleko v neprestanem curku v golido. Ko je ta molža končana, se prime sesek v pest in suje s pestjo primerno krepko navzgor proti trebuhu, prav kakor vidimo teleta suvati z glavo, kadar dobiva premalo mleka konci sesanja. Na vsake tri sunke se izstisne mleko iz seskov. Število sunkov ni določeno, ampak trajajo — menjavši se od sprednjega na zadnji del in od zadnjega na sprednji del vimena — dokler se dobi še kaj mleka vsled teh sunkov.

Kateri izmed omenjenih treh načinov molža je najboljši? Menim da zadnji, ker se najlažje izvrši in nauči. Najslabši je prvoomenjeni, ki je v navadi pri nas in je bil sploh prvoten način molža vseh narodov. Pri tej molži postanejo seski zelo dolgi in pri večjem številu krav se prsta kmalu utrudita, vime se vedno bolj slabo izpraznuje; toliko slabše še, ako je krava trda pri molži.

V Švici molzejo navadno križema, desni zadnji sesek in levi sprednji in narobe. V drugih deželah je pa v navadi — in se tudi bolj priporoča, — molzti najprvo obedva sprednja seska, nato zadnja dva ter molzti vedno na desni strani krave, z levico desni sesek in z desnico bolj oddaljenega desnega, ker ima desna roka večjo moč.

Druga ali čista molža obstoji v posebnem obdelovanju vimena in se deli v tri različne načine. Omenil sem, da — ako potegnemo raz vimena zunanjо kožo — zagledamo 4 podolgaste žleze, vsako s podolgaštim seskom. Iz teh žlez moramo izstisniti vse mleko, pričenši pod trebuhom in nadaljujoč navzdol proti seskom. Pri prvi molži smo izpraznili vse mleko, ki je doteklo samo v

zbirališče. Nekoliko mleka, najbolj mastnega, se je pa vsled drobnosti kapljic obdržalo sten posamnih celic in mlečnih cevi, enako kot se obdrži vedno nekaj vode ob steklu ako izpraznjemo steklenico. — Mi primemo z obema rokama z odprtou dlanjo ter malo zakrivljenimi prsti dve žlezi vimena na desni strani, najvišje mogoče pod trebuhom, ji mehko pritisnemo eno ob drugo in sprememimo vedno stiskaje nji obliko doli do seskov; tu se roki združiti v presek med sprednjim in zadnjim seskom in vsaka izstisne v sesek došlo mleko; na to gresti roki isto pot nazaj proti trebuhu, vedno sledeč obliko žleze. Kjer je vime mehko, se manj pritiska; kjer je trdo, pa z vso močjo. To je prvi čin čiste molže, ki se izvrši trikrat z zlezama na desni in trikrat z žlezama na levi strani.

Pri drugem činu stavimo eno roko vodoravno v presek med desno in levo stran vimena, drugo z prsti navpik med sprednji in zadnji del ene strani, da dobimo med dlani obeh rok samo eno žlezo. Tako obmejena v dlaneh se zvalja 3 do 4 krat sem in tja; to se zgodi z vsako posamezno vseh štirih žlez. Vsakokrat pa, — predno se preide na drugo žlezo, — izstisnemo v sesek došlo mleko. To valjanje žlez se ponavlja toliko časa, dokler priteče še kaj mleka.

Pri tretjem činu se obdela del vimena, ki druži žleze z trebuhom in do katerega je bolj težavno priti. Pri tem činu se obedve roki, s prstmi navpik proti trebuhu, porineti kolikor mogoče visoko po vimenu, da pritisnemo z rokama dve žlezi naenkrat krepko k trebuhu. Konci prstov se na-to nekoliko zakrivojo v elastično kožo med žlezama in trebuhom, gredo nekaterekrati sem in tja in se potom spustijo vedno pritiskaje žlezi drugo ob drugo k seskoma, kjer vsaka roka izstisne nabранo mleko. To se zgodi trikrat s prednjima in trikrat z zadnjima žlezama in vsakokrat se izstisne v sesek došlo mleko.

Končno ne dajo seski nikakor več mleka od sebe, vime je prazno. Naše obdelovanje je privedlo obilno krv k celicam, ki pričnejo takoj živahno tvorbo za prihodnjo molžo. Ako se navedeni čini redno in dobro izvršijo, se bode vime zvečalo in mlečna množina bode rastla od leta do leta.

Omenjena čista molža je prišla v svet z Danskega in se imenuje — po svojem prvem izvrševalcu živinozdravniku I. I. Hegelundu — hegelandski molzni način. Hegelund se je vedno zanimal in bavil z govedo in kravami kot zdravnik in posestnik, ter imel priliko spopolniti to svojo metodo, vsled katere je v zadnjih letih zaslovel širom sveta. Prve tečaje o molži je on priredil že pred 20 leti. Sedaj ima redno več tečajev na kmetijski in mlekarski šoli v Ladelandu, kot tudi po deželi v raznih društvih kmetovalcev. Od države ima nalogu kot konzulent praktično in teoretično izobraziti v svojem molznem sistemu potovalne učitelje, ki so nastavljeni v vseh političnih in gospodarskih okrajih. Molzni tečaj obsega vrhu praktične molže v hlevih tudi teoretično razlaganje o vimenu in njegovih boleznih, krmiljenje, ohranjevanje in napake mleka. Traja 6 do 7 dni in stane 12 do 15 kron za osebo, hrano vračunši.

Vpliv čiste molže na tolščobnost mleka naj pojasnuje sledeči zgled; tu se razvidi razlika v tolščobnosti posameznih curkov mleka med molžo:

Prvi curki imajo le $1\cdot2\%$ tolščobe; ko se je izpraznilo $\frac{1}{4}$ mlečne množine, je $2\cdot1\%$ tolščobe;

ko se je izpraznilo $\frac{1}{2}$ mlečne množine, je $3\cdot6\%$ tolščobe;

ko se je izpraznilo $\frac{3}{4}$ mlečne množine, je $5\cdot2\%$ tolščobe;

zadnji curki mleka imajo tolščobe $7\cdot1\%$ in kapljice zadnjega iz vimena došlega mleka imajo 10 do 15% tolščobe.

Danci molzejo trikrat na dan. S trikratno molžo se dobi na leto 100 do 300

litrov mleka več od ene krave in tolščobnost je za spoznanje višja kot pri dvakratni. Na večjem posestvu se je molzlo 30 do 40 krav, vpeljalo se je Hegelundovo in ob enem trikratno molžo na dan, ker prej se je molzlo le dvakrat. Prvi dan se je namolzlo 284 kg mleka, drugi dan 295, tretji dan 305, četrtni dan 310, peti dan 314 in šesti dan 315 kg, tako naglo je rastla mlečna množina vsled pazljive in večkratne molže. V prvem času, takoj po otelitvi, priporča Hegelund, naj se molze petkrat do šestkrat na dan. V tej dobi moremo povečati vime in njega delavnost z vztrajnim vspehom, osobito pri mladih kravah. Čez tri ali štiri tedne se pride polagoma na trikratno dnevno molžo, pri kateri se ostane celo leto, dokler krava molze. Velike važnosti je red pri molži, namreč da preteče vedno enako časa med prvo, drugo in tretjo dnevno molžo in da se ohrani ta čas nespremenjen vse dneve v letu.

Na veleposestvih s 100 do 200 kravami, kjer jemlje vsaka molža mnogo časa in stroškov, molzejo tudi na Danskem le dvakrat na dan in sicer med 4. in 6. uro zjutraj in od 4. do 6. ure zvečer. Med manjimi gospodarji se molze povsod trikrat, to je med 4. in 5. uro zjutraj, od $\frac{1}{2}$ 12. do $\frac{1}{2}$ 1. opoldan in od 7. do 8. ure zvečer tako v poletnem kot zimskem času. Posebno pazljivost se obrača spomladni, ko dajo krave največ mleka, da preteče enako število ur med molžami, namreč 8 ur. Če v tem času medčasje zanemarjam, imajo dobre mlekarice ali preveč napeto vime, kar mnogokrat provzroči vnetje, ali se pa celice niso docela napolnile, mlečna tvorba še ni končana, kar je tudi škodljivo. Preiti v zimskem času na dvakratno molžo, kakor je v navadi mnogokje pri nas, pa moramo kratkomalo zavreči. V zimskem času so krave samoobsebi manj razpoložene, da bi obilno molzle; ako jim pomagamo še mi, zaostane delavnost vimena in deloma premine za vedno.

Tudi živila rajši krene na slabo stran kot na dobro; a da je slaba navada železna srajca, velja zlasti pri govedi. Naloga mlekarn bodi zahtevati od svojih članov mleko redno okoli 5. ure zjutraj, tako v zimskem kot v poletnem času, naloga živinorejskih društev pa, podučiti svoje društvenike kako velik vpliv ima red, pravilna in čista molža na tvorbo mleka in na delavnost vimena.

Ali je perutninarstvo narodno-gospodarskega pomena?

V polupreteklem času smo pričeli Slovenci z socijalnim in gospodarskim delom na vseh koncih in krajih. Za ljudski blagovneti možje so prerešetavali narodno gospodarstvo in premišljevali, kje in kako bi se dalo pomagati revnemu narodu. Počeli so z delom resno in neumorno. Ostala pa je ena panoga našega narodnega gospodarstva popolnoma zanemarjena med ljudstvom, to je naše perutninarstvo.

Ustanovila se je v Ljubljani perutninarska zadruga z namenom to stroko gojiti in zadružnim potom povzdigniti perutninarstvo. In to nalogu hočemo in moramo završiti, da popolnimo naše narodno-gospodarsko delovanje.

Perutninarstvo je bilo sedaj pastorka ne le našega gospodarskega delovanja, temveč posebno preganjana po naših gospodarjih. Marsikateri mož se je že jezil nad ženo in godrnjal nad kurjo nadlego. A žena? Krepko in krčevito se je držala perutnine, ne maraje za moževo godrnjanje. Zakaj? Mož vidi v kurah le nadlego, ker se ne peča ž njo in ne ve za dohodke, kar pa je ženi dobro znano. Gospodarji, vzemite ženam perutnino in videli bodete, kolikokrat vas bodo potem cukale za žep in koliko večkrat bo treba mošnjiček odpreti. Bil sem tudi jaz med tistimi, a postal sem iz Savla Pavel. Večina gospodarjev ne ve, koliko potrebščin krije žena z dohodki iz perutninar-

stva, a ženi je to dobro znano, zato se poteguje za svojo perutnino.

Hočemo tedaj danes priskočiti ženam na pomoč in gospodarje prepričati, da nimajo prav. Začnimo doma. Iz izkušnje vemo, kako dobro je, če ima gospodinja ob bolezni doma kokoš ali pišče, ob gotovih časih posstreže z dobro in tečno pečenko, jajca so pa sploh najboljša in najtečneša hrana odraslim, osobito otrokom. Kje naj žena vzame, če ni doma? Kupila ne bo rada, ker je treba vse draga plačati. Kaj ne, takrat pa nič ne godrnjamo? Meso je tako drago, zakaj bi si kmet ne privoščil včasih kuretnine? Rajši liter vina manj, ki nima nikakih redilnih snovi, pa malo kuretnine in nekaj jajec na mizo! Otroci vaši rabijo tudi tečnejše hrane, saj morate vzgojiti krepek naraščaj, njihove moči pa rabite že sedaj, da vam pomagajo pri napornem delu.

Kaj pa s prodajo perutnine in jajec? V prihodnjih člankih se natančneje pomenimo o dobičku, ki ga daje perutnina. Danes le nekaj malega. Dobra jajčarica znese na leto 150 jajec, pa tudi več. Povprečno je jajce vredno in se ob dobrih organizacijah tudi lahko vnovči z 7 vinarji. Ena kokoš da 10·50 K dohodkov. Če ima gospodinja 10 kokoši, ji dajo 105 K na leto. Kaj pa troški? „Saj se kokoš zajé“, oporekate. Pravim: „Ne“. Ob pametnem krmljenju, o čemer se bomo še vse pogovorili, ne sme kokoš na kmetih, kjer ima mnogo paše, rastlinske in živalske, zajesti na leto nad 4 K. 16 kokoši tedaj zajedo 40 kron, čistega dobička je pa le še 65 K na leto, a kokoši so pa tudi vredne še vedno 20 do 25 K. Letos je bila spomladis izborna kupčija za piščeta. Kos 1 K 50 h do 1 K 80 h! Če spravi gospodinja le 2 gnezdi po konci s 30 piščeti, je zopet 45 do 54 K. Ako za piščeta odbijemo hrano 10 K vredno, dobimo za jajca in piščeta vedno še 100 do 109 kron čistega dobička. Kokoš pa imajo vedno še svojo vrednost. Roko na srce! Ali

ni ta svota dohodek, upoštevanja vreden pri kmetijstvu? Možje, kake obraze bodete delali, ako bo treba vam to svoto pokriti iz vašega mošnjička? Potem bodete šele tožili o ogromnih izdatkih.

Vzemimo drugo stran: delo. Ali ne veste, koliko je dela z živino, govejo ali prešiči. Od ranega jutra do poznega večera je polno opravila. Računajte to delo in upoštevajte vrednost hrane! Videli bodete, razliko, ki se ji bodete čudili. Gospodinja pa z perutnino mimogrede donaša lepe kronte h gospodarskim izdatkom brez teškega dela in velikih sitnosti. V Otterbachu na Gorjenje Avstrijskem sem se iz natančnega knjigovodstva prepričal, da daje 1 krava ravno isti dohodek, kakor 2 plemen svinji, ali 3 prešiči za mesarja, ali pa čujte in strmite — 7 kokoši. Vam neverjetno, a povem vam, da je to resnično dejstvo. Seveda je treba vse podrediti modernim nazorom in z zastarelom načinom reje temeljito pomesti.

Da se pa povspnemo na višino popolnosti, bo pa še mnogo truda in dela. A ne bojmo se ga. Prinesite nam le dobro voljo nasproti, vse drugo bomo premagali. Globoko smo prepričani, da je perutninarnstvo zelo važna stran našega kmetijstva, zato je hočemo gojiti in razširiti po naši lepi domovini.

Perutninarska zadruga si je nadela nalog, da razširi po deželi dobre jajčarice, odnosno tudi dobro klavno perutnino, da upelje širom domovine postaje za gojenje čistokrvnih plemen, od katerih se bodo dobivale jajca za valenje in tudi čistokrvne živali. Prirejati hoče poučna potovanja, da vas zbudi k skupnemu delu.

Potom zadrug pa bo treba skrbeti za vnovčevanje perutnine in jajec. Tu čaka še ogromno dela. Najpreje se bode treba perutninarnstva lotiti v naši zapuščeni Beli in Suh Krajini in povsod tam, kjer posameznik

ne more spraviti sam blaga v denar radi oddaljenosti.

Vse merodajne kroge prosimo, da naj se obračajo v vseh stvareh na osrednjo perutninarsko zadrugo, katera jim bo drage volje dajala pojasnila in ustregla raznim željam.

Zadruge in posamezne za perutninarnstvo vnete rodoljube pa pozivljamo, da pristopijo osrednji perutninarski zadrugi, ker le združeni gremo krepko naprej.

Vam možje pa kličemo: Pustite svojim ženam veselje, ki ga imajo s perutninarnstvom, saj njihovo veselje je nedolžno, vam pa pomaga žena le mnogo pri vaših gospodarskih izdatkih, ki jih pokriva mesto vas.

Zadružni pregled.

Nove zadruge. Tekom meseca avgusta l. l. so bile v zadružni register vpisane sledeče nove jugoslovanske zadruge.

Na Kranjskem.
Osilnica (okrožno sod. Rudolfov), Slovenska hranilnica in posojilnica v Osilnici, r. z. z. n. z.
Travnik (okrožno sod. Rudolfov), Splošno potrošno in kupčijsko društvo v Travniku
r. z. z. o. z

Na Štajerskem.
Št. Jurij ob juž. žel. (okrož. sod. Celje), Jubilejna mlekarna v Št. Jurju ob južni železnici, r. z. z. o. z.

Na Primorskem.
Merna (dež. sod. Gorica), Konzumno društvo v Mernu, r. z. z. o. z.

Podmelec (dež. sod. Gorica) Kmečka hranilnica in posojilnica v Podmeleru, r. z. z. n. z.
v Dalmaciji.

Split (okrož. sod. Split), Drvodjelski konsorcij registrovan s ograničenim jamstvom.

Dol na Hvaru (okrož. sod. Split), Seoska blagajna za štednju i zajmove, z. u. n. n. j.
Trilj (okrožno sod. Split), Pučka štedionica,
r. z. s. o. j.

Ždrelac (dež. sod. Zadar), Uljarska zadruga u. n. o. j. u Ždrelcu.

Banj (deželno sod. Zadar), Ribarska zadruga, r. n. o. j. za mjesto Banj-Ždrelac.

Urgada (dež. sod. Zadar), Ribarska zadruga, r. n. o. j. za mjesto Vrgada.

Sodnijska prememba pravil. Neka pašniška zadruga je bila v svoja pravila sprejela določbo, da jamčijo njeni člani za obveze zadruge tej in njenim upnikom z navadnim zneskom vseh njihovih podpisanih deležev. Taka določba je pa protizakonita, ker nasprotuje § 76 zadružnega zakona, po katerem jamčijo člani kake z omejeno zvezo osnovane zadruge v slučaju konkurza ali likvidacije ne samo s svojimi poslovnimi deleži, ampak tudi še z nadaljnjim zneskom v višini istega. Bilo bi torej popolnoma v redu, ako bi bila sodnija taka pomanjkljiva pravila zavrnila iz razloga, da je dotična določba nezakonita in da se mora vsled tega premeniti. Toda kaj je storila sodnija? Vpisala je predložena pravila v zadružni register s sledečim dostavkom: „Po § 76 zadr. zakonika iz l. 1873 jamčijo člani zadruge v slučaju konkurza ali likvidacije za njene obveznosti ne samo s svojimi enkratnimi deleži, ampak tudi še z nadaljnjam zneskom v višini istih ter se ta pravila v tem pogledu po zakonu v §§ 13 in 14 premene, kar se s tem pocučuje“. Sicer je umestno, da skuša registracijska sodnija odpraviti morebitne napake in pogreške kratkim potom, morda s povabilom dotičnih odbornikov, da ni treba vloge zavrniti. Toda v tem slučaju je šla sodnija daleč preko mej dopustnosti. To vendar ne gre, da bi registracijska sodnija brez vednosti in pritrditve članov iz lastnega polnomočja izpremijala pravila posebno ne v takih točkah, ki so tako velikega pomena, kakor ravno omenjena določba.

Danei vzgled malim narodom. Danska deželna razstava v Aarhusu vzbuja pozornost sveta. To je po 20 letih prva danska razstava, na kateri je videti, kako neizmerno se je Dansko razvilo v poljedelskem in industrijalnem oziru. Znano je, da stoji Dansko, kar se poljedelstva in še posebno živinoreje tiče, na čelu vseh civiliziranih držav. Danski poljedelec se ima za to zahvaliti svoji pridnosti, delavnosti in nadarjenosti v prvi vrsti, poleg tega pa tudi izbornim in mnogoštevilnim ljudskim in visokim šolam, na katerih je bil odgojen po načelu: „pomoč, samopomoč“, t. j. na kateri je bil naučen ne zanašati se na druge, ampak le na svoje primerno vzgojene in izvežbane moči. Danska ima najbolj razvito zadružništvo. Teh načel so se poprijeli tudi danski industrijaleci in obrtniki in uspeh je bil ta, da je ni več industrijalne in obrtne stroke, v kateri bi bilo Dansko dandanes

navezano še na tujino. Da, tudi v industriji in obrti je Dansko danes zavzelo še v mnogih strokah če ne naravnost vodilno, vendar pa častno mesto med velikimi narodi. Omenjamo samo danski porcelan in dansko knjigoveštvo. Krasno razvita je tudi železninarska industrija na Danskem in se je tudi v tej stroki Dansko popolnoma osvobodilo od inozemstva ter producira doma vse, karkoli potrebuje, od najbolj preprostega orodja do najbolj komplikiranega stroja. Vse to je videti na razstavi v Aarhusu. S kratka, ta velezanimiva deželna razstava daje priliko ogledati si življenje in delovanje danskega naroda v poljedelstvu, v industriji in obrti ter si tako vstvariti jasni pregled cele kulture tega malega a občudovanja vrednega naroda. Pred dobrimi štiridesetimi leti je bil danski narod na bojnem polju pobit. Zmagoslavno Prusko ga je brutaliziralo in nikdo ni ne z mezincem ganil v njega obrambo, zdelo se je, da je zgubljen in da ne bode mogel ubraniti ni svoje državne ne kulturne samostojnosti. A prišlo je drugače. Ko so ga mogočni tega sveta zapustili, spomnil se je danski narod samega sebe, začel je delati in dvigati zaklade, ki so dosedaj ležali zapani v njegovem duhu in njegovi zemlji. In danes, po štiridesetih letih stoji ta 2 in pol milijona duš broječi narod v najprednejši vrsti največjih in najbolje kultiviranih narodov na svetu. Oprostil se je gospodarski popolnoma od tujine, a tudi njegovi umetniki, literati in znanstveniki zavzemajo med umetniki in znanstveniki svetovnih narodov častno in večkrat vodilno mesto; danski poljedelci so prvi na svetu in učitelji vsem drugim, danska dežela pa, ki je bila še pred štiridesetimi leti med najsironašnejšimi, je danes med najbogatejšimi, najsrečnejšimi in najkulturnejšimi deželami tega sveta, da morda prva med njimi. To čudo je danski narod zvršil iz svoje moči, brez tuje pomoči, da tudi proti volji, proti intrigam in nasprotstvom mogočnih svojih sosedov. S tem je dal danski narod sijajen vzgled vsem malim narodom, kako morajo delati, da pridejo do svojega cilja, do svobode, do kulturne, materialne in končno tudi do politične samostojnosti. Tajnost tega vspeha tiči v geslu: „Pomoč, samopomoč.“

Gospodarske drobtine.

Umetna jajca. V New Yorku obstoji cela industrija, ki izdeluje umetna jajca in jih po-

šilja v azijske pokrajine. V nekem poročilu poljedelskega departmaja v Washingtonu se opisuje ta čudna produkcija. Trgovina z umetnimi jajci se je razvila, ker se je hotelo izkoristiti kolikor mogoče turščično moko. Izdelovanje se vrši na štiri različne načine. Najprej se sestavi rumenjak iz mešanice kuruzne moke, žitnega škroba, olja in raznih drugih snovi, ki dajo rumeni snovi veliko enakost z naravnim rumenjakom. To debelo tvarino zgnete stroj v okroglo obliko, ki se jo obda, kot pri naravnem jajcu, z beljakom. Potem se umetno naredi tenka kožica iz beljakovine ter odene vse skupaj s posebnim strojem z lupino iz malca. Potom vročine se posuši lupina in tudi vsebina postane trdna. Produkt je popolnoma podoben naravnemu jajcu in ima dober okus ter je zdrav. Ta jajca se lahko brez skrbi razpošiljajo in postajajo v Ameriki vedno bolj priljubljena, ker so poceni.

Lotterija. Preteklo leto so znosili ljudje v loterije 34,000.000 K. Dobitkov pa se je izplačalo, 1,300.000 K. Na vsakega 90. igralca pride dobiček na celih 18 K. Država je imela čistega dobička 15,000.000 K. Še vedno ni slabo na svetu, ker zmečejó ljudje toliko milijonov v judovsko in državno kaso.

Krompir in repa se ne smeta pokladati prešičem v surovem stanu, ker odtegne takra prešičemu telesu preveč gorkote. Najboljše je, če se krompir in repa skuha in da oboje prešičem, dokler je še mlačno. Ako se je krompir ali repa skuhala, postane okusnejša in obenem tudi bolj tečna.

Jesensko gnojenje travnikov. Naši travniki potrebujejo gnojenja, ako hočemo z njih kaj več pridelati. Ne prepustajmo jih toraj same sebi in ne pričakujmo vsega od spomladne moče, ampak gnojimo jih! V tem oziru je pa jesensko gnojenje več vredno kakor spomladno. Lansko leto so gospodarji na spomladi kupovali gnojila. Kupujmo jih raje jeseni, ker se jesensko gnojenje bolj sponaša. Nujno priporočamo tudi vsem drugim gospodarjem, ki želijo gnojiti travnike, da si že jeseni preskrbe potrebna gnojila.

Jesenska praha. Prazne njive naj se ne puščajo čez zimo v celini, ampak naj se preorjejo in spraše. Jezenska brazda naj se pa dosti globoko vrže, da se zemlja kolikor mogoče zrahlja in navzame gnojilnih snovi iz zraku. Jesenska brazda da — na spomlad pol gnoja. To je star pregovor, po katerem bi se moral tudi pri nas

bolj ravnati. Pred zimo bi morala biti vsaka njiva ali obsejana ali pa sprašena. Tako lice bi moral imeti naše polje!

Poraba letošnje slame. Spričo pomanjkanja krme bo treba vso letošnjo slamo porabiti za krmo. Opozarjam na to že sedaj naše gospodarje, ki naj pazijo, da se nič slame ne obrne za druge manj vredne potrebe. Od rje napadeno slamo bo treba pariti in soliti, da bo živini dišala in teknila. Poparjena rezanica postane okusnejša in v tem slučaju tudi bolj zdrava.

Boj amerikanskih in avstrijskih petrolejskih tvrdk za nemški trg se je v zadnjem času zelo poostril. Posledica je bila, da sta nazadnje oba nasprotnika prodajala pod ceno in z občutnimi zgubami in amerikanski eksporterji so slednjic uvedli bojkot onih trgovcev, ki so jemali avstrijski petrolej, grozeč jim, da jim ne bodo dajali nobenega blaga vec. Vendar je pa ta grožnja imela ravno nasproten uspeh. Proti amerikanskim družbam se je dvignil posebno v Hamburgu, največjem nemškem tržišču za petrolej, hud odpor, kar bo v veliko korist avstrijskim tvrdkam.

Književnost.

Poglavlje o govedoreji na Kranjskem je naslov XI. zvezku kmetijske knjižice, ki jo izdaja c. kr. kmetijska družba kranjska in ki je ravnokar izšel. Novoizšli zvezek, ki ga je spisal družbeni ravnatelj Gustav Pirč je zbirka spisov, ki so bili ravnokar objavljeni v „Kmetovalcu“ glede vprašanja, s ktero tujo pasmo je požlahtnjevati našo domačo goved. Pisatelj utemeljuje prednost simodolske pasme za Kranjsko, ne da bi se izključno le za to pasmo zavzemal, pač pa odločno govori proti porabi pomurske pasme ter je istotako odločeno za rabo žlahtnih planinskih pasem, naj bodo sive ali lisaste, samo da resnično omogočijo zboljšanje domače pasme. Knjižica, ki vsebuje tudi praktične migljaje za zboljšanje naše govedi, se dobiva pri kmetijski družbi po 25 h s poštnino vred (denar je naprej poslati, in sicer najceneje v poštnih znamkah.) Ta cena pa velja le za družbene ude, za druge in v knjigotrštvu stane 30 h brez poštnine.

Bilanca

Hranilnice in posojilnice

na Igu,

reg. zadr. z neomej. zavezo,
z dnem 31. decembra 1908.

Aktiva. K

Posojila	296 502·53
Tekoči račun z zvezo . . .	36 810 —
Inventar premični	97 69
Inventar nepremični	9 134·58
Zaostale obresti posojil	145·10
Delež pri „Zadružni zvezci“	1 000 —
Delež pri „Ljud. posojil.“	4 —
Delež pri „Unionu“	500 —
Gotovina 31. dec. 1908	7 177·88

Skupaj . . . . . 351 371·78

Pasiva. K

Deleži	1 725 —
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	335 946·84
Tekoči račun s člani	3 160·74
Predplačane obresti posojil	2 180·63
Rezervni zaklad z obresti	6 391·95
Cisti dobiček	1 966·62

Skupaj . . . . . 351 371·78

Denarni promet	K 694 235·98
Stanje članov začetkom I. 1908 . . .	315
Priastlo	45
Odpadlo	15
Stanje koncem I. 1908	345

Bilanca

Hranilnice in posojilnice

D. M. v Polju,

reg. zadr. z neomej. zavezo,
z dnem 31. decembra 1908.

Aktiva. K

Posojila	76 821·36
Inventar premični	38·90
Zaostale obresti posojil	375·97
Delež pri „Zadružni zvezci“	1 000 —
Delež pri „Unionu“	500 —
Gotovina 31. decembra 1908	2 284·46

Skupaj . . . . . 81 020·69

Pasiva. K

Deleži	196 —
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	68 401·23
Tekoči račun z zvezo	10 646 —
Predplačane obresti posojil	285·66
Rezervni zaklad z obresti	689·05
Cisti dobiček	802·75

Skupaj . . . . . 81 020·69

Denarni promet	K 140 004·54
Stanje članov začetkom I. 1908 . . .	80
Priastlo	19
Odpadlo	1
Stanje koncem I. 1908	98

Bilanca

Posojilnice v Košani,

reg. zadr. z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1908.

Aktiva. K

Posojila	503 249·13
Inventar premični	527·15
Inventar nepremični	71 487·13
Zaostale obresti posojil	55 095·77
Delež pri „Zadružni zvezci“	1 000 —
Delež pri „Unionu“	500 —
Delež pri „Ljudski posojil.“	5 —
Vrednost zemljišča	3 399·48
Gotovina 31. decem. 1908	8 813·07

Skupaj . . . . . 643 806·73

Pasiva. K

Deleži	856 —
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	236 036·43
Tekoči račun s zvezo	386 500 —
Predplačane obresti posojil	223·25
Rezervni zaklad z obresti	19 006·50
Cisti dobiček	1 184·55

Skupaj . . . . . 643 806·73

Denarni promet	K 380 693·87
Stanje članov začetkom I. 1908 . . .	420
Priastlo	9
Odpadlo	1
Stanje koncem I. 1908	428

Bilanca

Posojilnice v Sv. Križu pri

Kostanjevici,

reg. zadr. z neomej. zavezo,

z dnem 31. decembra 1908.

Aktiva. K

Posojila	619 565·06
Inventar premični	236 30
Zaostale obresti posojil	1 949·42
Naložen denar	2 040 —
Obresti naloženega denarja	40 —
Predplač izposojil. obresti	6 334·50
Gotovina 31. dec. 1908	4 938·30

Skupaj . . . . . 635 103·58

Pasiva. K

Deleži	12 904 —
Hranilne vloge po inventarju	315 536·44
Pripisane obresti hran. vlog	13 265·38
Izposojilo po inventarju	261 173·18
Obresti izposojila po invent.	513·10
Predplačane obresti posojil	6 451·24
Rez. zailad s pristop. (90 K)	18 799·90
Cisti dobiček	6 460·34

Skupaj . . . . . 635 103·58

Denarni promet	K 495 585·49
Stanje članov začetkom I. 1908 . . .	852
Priastlo	90
Odpadlo	27
Stanje koncem I. 1908	915

Bilanca

Hranilnice in posojilnice

v Hrenovicah,

reg. zadr. z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1908.

Aktiva. K

Posojila	221 396·78
Inventar premični	125·32
Zaostale obresti posojil	3 596·19
Delež pri „Zadružni zvezci“	1 000 —
Delež pri „Ljudski posojil.“	4 —
Naložen rezervni zaklad	2 904·62
Gotovina 31. decem. 1908	8 916·61

Pasiva. K

Deleži	1 860 —
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	146 871·46
Tekoči račun z zvezo	84 740 —
Predplačane obresti posojil	110·73
Rezervni zaklad	2 904·62
Cisti dobiček	1 456·71

Skupaj . . . . . 237 943·52

Bilanca

Hranilnice in posojilnice

v Horjulu,

reg. zadr. z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1908.

Aktiva. K

Posojila	278 538·37
Tekoči račun z zvezo	5 115 —
Inventar premični	229·51
Zaostale obresti posojil	16 982·17
Vrednost kolekov	41·30
Delež pri „Zadružni zvezci“	1 000 —
Naložen rezervni zaklad	12 691 —
Naložen denar	2 927·23
Delež „Zadružne tiskarne.“	500 —
Nevzdignjene obresti	22·50
Gotovina 31. decem. 1908	1 338 —

Pasiva. K

Deleži	658 —
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	304 330·45
Predplačane obresti posojil	80·23
Rezervni zaklad	12 691 —
Cisti dobiček	1 625·40

Skupaj . . . . . 319 385·08

Denarni promet	K 414 841·02
Stanje članov začetkom I. 1908 . . .	324
Priastlo	9
Odpadlo	4
Stanje koncem I. 1908	329

Bilanca

Mlekarske zadruge
na Brezovici,reg. zadr. z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1908.

Aktiva. K

Terjatve na blagu pri nezad.	6 259.56
Vrednost prehodnih	800—
Vrednost vodovod naprave	1 387.04
Vrednost premič inventarja	12 785.06
Delež pri Hr. in pos. na Brez	4—
Delež pri „Zadružni zvezi“	10—
Delež pri „Gospodar. zvezi“	120—
Delež pri „Mlekarski zvezi“	600—
Tekoči račun pr. Zad zvezi	2 529—
Gotovina 31. decembra 1908	568.71
Skupaj . . .	25 063.37

Pasiva. K

Deleži	1 364—
Izposojila	2 500—
Dolg na blagu zadružnikom	3 832—
Dolg na obrestih od izposojil	137.50
Tek. račun pri Hran. in pos.	10 925.72
Rezervni zaklad	2 132.35
Čisti dobiček	4 171.80
Skupaj	25 063.37

Denarni promet . . . . K	225 726.81
Stanje članov začetkom I. 1908 . . .	207
Priastlo	13
Odpadlo	4
Stanje koncem I. 1908	216

Bilanca

Seoske Blagaj. za Šted. i Zajmove
u Biogradu,zadruga uknjižena na neogram. jamčenje
s koncem 31. decembra 1908.

Aktiva. K

Novca u blagajni	764.88
Novca na zajm. udijeljena	119 881.71
Vrijed. pokućstva i ostalog	2 506.84

Skupa . . . 123 153.43

Pasiva. K

Uložaka na štednji	18 325.29
Pasivni Tek. račun	97 954—
Pričuvne zaklade	3 194.14
Zadružni poslov. djelovi	3 680—

Skupa . . . 123 153.43

Stanje članov začetkom I. 1908 . . .	563
Priastlo	220
Odpadlo	47
Stanje koncem I. 1908	736

Bilanca

Hranilnice in posojilnice
v Boljuneu,reg. zadr. z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1908.

Aktiva. K

Posojila	70 960.53
Inventar premični	244.70
Inventar nepremični	400—
Zaostale obresti posojil	97.43
Vrednost tiskovin	20—
Delež pri „Zadružni zvezi“	600—
Gotovina 31. decembra 1908	42.52

Skupaj . . . 72 365.18

Pasiva. K

Deleži	1 555—
Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi	29 744.46
Tekoči račun z zvezo	37 073—
Predplačane obresti posojil	1 136.34
Prehodni	730—
Rezervni zaklad	1 347.82
Čisti dobiček	778.56

Skupaj . . . 72 365.18

Denarni promet . . . . K	91 349.44
Stanje članov začetkom I. 1908 . . .	238
Priastlo	73
Odpadlo	—

Stanje koncem I. 1908	311
---------------------------------	-----

Bilanca

Posojilnice v Kranjski gori,

reg. zadr. z neom. zavezo,

z dnem 31. decembra 1908.

Aktiva. K

Posojila	289 085.48
Tekoči račun z zvezo	69 120—
Inventar premični	89.57
Zaostale obresti posojil	3 391.20
Delež pri „Zadružni zvezi“	1 000—
Delež pri „Ljudski posoj.“	4—
Delež pri „Unionu“	500—
Naložen denar	891.54
Naložen rezervni zaklad	18 980.39
Gotovina 31. decembra 1908	8 137.72

Skupaj . . . 391 199.90

Pasiva. K

Deleži	1 008—
Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi	368 619.55
Predplačane obresti posojil	629.87
Rezervni zaklad	18 980.39
Čisti dobiček	1 962.09

Skupaj . . . 391 199.90

Denarni promet . . . . K	380 970.92
Stanje članov začetkom I. 1908 . . .	324
Priastlo	12
Odpadlo	9
Stanje koncem I. 1908	327

Bilanca

Hranilnice in posolilnice
v Artičah,reg. zadr. z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1908.

Aktiva. K

Posojila	43 925—
Tekoči račun z zvezo	21 122.92
Inventar premični	270.90
Zaostale obresti posojil	167.54
Delež pri „Zadružni zvezi“	400—
Ustanovni stroški	179.43
Gotovina 31. decembra 1908	2 647.60

Skupaj . . . 68 713.39

Pasiva. K

Deleži	1 600—
Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi	66 023.02
Predplačane obresti posojil	331.36
Čisti dobiček	759.01
Skupaj	68 713.39

Denarni promet . . . . K 209 850.86

Stanje članov začetkom I. 1908 . . .	—
Priastlo	160
Odpadlo	—
Stanje koncem I. 1908	160

Bilanca

Hranilnice in posojilnice
za Kandijo in okolico,reg. zadr. z neomej. zavezo,
z dnem 31. decembra 1908.

Aktiva. K

Posojila	1,435 022.73
Inventar nepremični	61 936.21
Inventar premični	1 267.63
Zaostale obresti posojil	10 339.01
Vrednost tiskovin	292.88
Delež pri „Zadružni zvezi“	1 000—
Efekt	1 000—
G. kr poštna hranilnica	800.54
Jubilejni zaklad	177—
Gotovina 31. decembra 1908	24 147.66

Skupaj . . . 1,535 983.66

Pasiva. K

Deleži	60 475.40
Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi	1,278 413.54
Tekoči račun z zvezo	157 052.29
Predplačane obresti posojil	4 425.29
Obresti pri dr. den. zavodih	2 068.69
Zaklad za obrest. raz. del.	6 627.25
Davki in doklade	851.16
Rezervni zaklad z obresti	7 015—
Zaklad za slučaj zgube	8 928.58
Čisti dobiček	10 126.46

Skupaj . . . 1,535 983.66

Denarni promet . . . . K	2,865 979.45
Stanje članov začetkom I. 1908 . . .	1 774
Priastlo	323
Odpadlo	91
Stanje koncem I. 1908	2 006

Bilanca

Hranilnice in posojilnice
v Gorjah,reg. zadr. z neomej. zavezo,
z dnem 31. decembra 1908.

Aktiva.	K
Posojila	344 340 91
Tekoči račun z zvezo	6 143—
Inventar premični	288—
Inventar nepremični	17 001·89
Zaostale obresti posojil	8 753·75
Delež pri „Zadružni zvezi“	1 000—
2 delež pri „Unionu“	1 000—
1 delež pri Zadruž. tiskarni	500—
Gotovina 31. decem. 1908	14 703 20
Skupaj	393 730 75

Pasiva.	K
Deleži	1 384—
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	372 294·91
Rezervni zaklad z obresti	19 640·17
Čisti dobiček	411 67
Skupaj	393 730·75

Denarni promet	K	388 692 18
Stanje članov začetkom 1. 1908		327
Prirastlo		20
Odpadlo		1
Stanje koncem 1. 1908		346

Bilanca

Hranilnice in posojilnice
za blejski kot na Bledu,reg. zadr. z neomej. zavezo,
z dnem 31. decembra 1908.

Aktiva.	K
Posojila	320 760·12
Tekoči račun z zvezo	69 150—
Inventar premični	407·52
Zaostale obresti posojil	5 248·83
Vrednost tiskovin	50—
Delež pri „Zadružni zvezi“	1 000—
V poštni hranilnici	221 22
Gotovina 31. decem. 1908	4 596·79
Skupaj	401 434·48

Pasiva.	K
Deleži	424—
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	389 473·52
Predplačane obresti posojil	17 32
Prehodna vloga	17·78
Rezervni zaklad z obresti	8 693 03
Čisti dobiček	2 808 83
Skupaj	401 434·48

Denarni promet	K	607 658 01
Stanje članov začetkom 1. 1908		183
Prirastlo		31
Odpadlo		2
Stanje koncem 1. 1908		212

Bilanca

Hranilnice in posojilnice
na Gori nad Idrijo,
reg. zadr. z neomej. zavezo,
z dnem 31. decembra 1908.

Aktiva.	K
Posojila	94 515 41
Inventar premični	147 06
Zaostale obresti posojil	948·38
Vrednost tiskovin	80—
Vrednost kolekov	3·21
Delež pri „Zadružni zvezi“	1 000—
Gotovina 31. decem. 1908	—
Skupaj	96 694·06

Pasiva.	K
Deleži	154—
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	62 191·73
Tekoči račun z zvezo	33 240—
Predplačane obresti posojil	426·37
Rezervni zaklad z obresti	600·26
Čisti dobiček	81 70
Skupaj	96 694·06

Denarni promet	K	108 010 28
Stanje članov začetkom 1. 1908		75
Prirastlo		3
Odpadlo		1
Stanje koncem 1. 1908		77

Bilanca

Ljudske hraniln. in posojilnice
v Idriji,reg. zadr. z neomej. zavezo,
z dnem 31. decembra 1908.

Aktiva.	K
Posojila	308 396·23
Tekoči račun z zvezo	44 007—
Inventar premični	235·88
Zaostale obresti posojil	3 124·35
Vrednost tiskovin	73·40
Delež pri „Zadružni zvezi“	1 000—
Naložen denar	4 643·09
Delnica „Uniona“	500—
Gotovina 31. decem. 1908	4 579 75
Skupaj	366 559·70

Pasiva.	K
Deleži	394—
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	358 753·54
Predplačane obresti posojil	1 767·07
Rezervni zaklad z obresti	4 650 02
Čisti dobiček	995 07
Skupaj	366 559 70

Denarni promet	K	440 728·29
Stanje članov začetkom 1. 1908		174
Prirastlo		25
Odpadlo		2
Stanje koncem 1. 1908		197

Bilanca

Posojilnice pri sv. Benediktu
v Slovenskih goricah,
reg. zadr. z neomej. zavezo,
z dnem 31. decembra 1908.

Aktiva.	K
Posojila	72 934·37
Zaostale obresti posojil	339·14
Naložen denar z kap. obr.	1 045—
Tiskovine	53·90
Inventar premični	266·82
Delež pri „Zadružni zvezi“	200—
Tekoči račun z zvezo	2 505—
Posestvo	10 290·97
Zaostala najemnina	117·40
Gotovina 31. decem. 1908	2 047·69
Skupaj	89 800·29

Pasiva.	K
Deleži	2 600—
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	83 532·90
Predplačane obresti posojil	686·52
Rezervni zaklad z obresti	2 660·92
Čisti dobiček	319·95
Skupaj	89 800·29

Denarni promet	K	148 256 37
Stanje članov začetkom 1. 1908		253
Prirastlo		20
Odpadlo		13
Stanje koncem 1. 1908		260

Aktiva.	K
Gotovina 31. decem. 1908	1 174 67
Tekući račun	313 103·94
Zajmovi	39 787·21
Zaostali kamati na zajmove	1 369·20
Našastar	1 515·69
Knjige i tiskanice	111·68
Dionice Aust.-hrv. par. Druž.	500—
Ukupno	357 562·39

Pasiva.	K
Zadružni dielovi	1 011 78
Štedionički uložci	350 772—
Prihrana	4 813 57
Čisti dobitak	965 04
Ukupno	357 562·39

Novčani promet	K	437 866·39
Stanje članov začetkom g. 1908		186
Pristupilo		11
Izstupilo		1
Stanje koncem g. 1908		196

PREGLED

poslovanja hraničnic in posojilnic na podlagi vposlanih mesečnih izkazov za mesec september 1909.

Ime	Prejemki	Izdatki		Denarni promet		Hranilne vloge	Posojila	Število stanov						
						vloženo	vzdignjeno	dano	vrnjen					
		K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	
Altlag . . .														
Artiče . . .	588803	610857		1199660		419420		210225		1430—		420—		199
Ambrus . . .	42977	504—		93377		422—		300—		200—		—		32
Bajagić . . .	34328—	2240—		258328		—		780—		1460—		13540		229
Baška . . .	1448044	1680257		3128301		933212		751409		2150—		70—		203
Blok . . .	753548	952097		1705645		534155		403890		4810—		202541		352
Bled . . .	822248	692846		1515095		3540—		512594		1790—		3150—		232
Blagovica . .	1002869	538694		1541563		904087		264050		2640—		900—		223
Boljun . . .	195488	1520—		347488		1674—		620—		100—		212—		121
Borovnica . .	6041713	5748651		11790364		3679—		528956		48570—		4125859		348
Boštanj . . .	86646	1000—		186646		68636		—		200—		120—		106
Bučka . . .	253453	299888		553341		1714—		137909		1610—		60560		280
Boh. Bistrica .														
Banj . . .														
Bobovišče - Brač														
Bogomolji . .														
Beram . . .	190543	266553		457096		700—		255823		60—		97493		—
Boljunc . . .														
Buzet . . .														
Barban . . .														
Belapeč . . .														
Cres . . .														
Cerkle . . .														
Celje . . .														
Cerkle pri Krs.	1048319	941415		1989734		7040—		2910—		2830—		200—		226
Cirknica . . .	5425768	6150043		11575811		1288629		2888477		3149023		3040—		642
Cirkovce . . .	8626516	8573918		17200434		5298990		3611562		24310—		—		126
Col . . .	732011	1211370		1943381		420110		617535		4627—		125274		144
Čatež . . .	850684	1252350		2103034		5785—		583211		780—		1443—		176
Češnjica . . .	873570	869560		1743130		3014—		331152		5360—		206914		211
Čitluk . . .	8880205	8695601		17575806		2213201		326237		8110224		341805		609
Črna gora . .	166661	155234		321895		137967		7050		680—		100—		126
Črni vrh . . .	1422621	1406893		2829514		323471		332355		10552—		875789		230
Črmošnjice . .														
Dob . . .														
Draga . . .														
D. M. v Polju .	1316269	1142545		2458814		3960—		110167		10300—		31—		127
Dicmo H. s. b.	2405808	2366785		4772593		7300—		429408		4490—		4802—		236
Dobje . . .	362147	347249		709396		191830		1664—		240—		—		56
Dobova . . .	461111	302584		763695		1740—		420—		585—		628—		147
Dobrepolje . .	7477660	7364794		14842454		937210		3759302		31120—		26090—		+1
Dobrinj . . .	2358797	24347—		4843497		7731—		1070521		3126—		1466—		432
Dobrova . . .	278182	276942		555124		253516		85850		200—		—		30
Dobrna . . .	1350646	970772		2321418		9474—		189669		3970—		730—		145
Dol . . .	198578	407265		605843		570—		200—		1700—		900--		66
Dolsko . . .	547970	596694		1144664		2737—		154813		2397—		220—		65
Domžale . . .	3123655	2888945		60126—		612210		316676		25120—		860—		323
Dračevica . .	7331096	7290224		14621320		2725181		2337375		1759847		2058532		59

Ime	Pre-jemki		Izdatki		Denarni promet		Hranilne vloge	Posojila	Število članov						
							vloženo	vzdignjeno	dano	vrnjenko					
	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v			
Dračevica . . .															
Dubrovnik . . .	24986	90	24158	95	49145	85	2460	—	2377	30	12991	—	11102	85	613
Drniš . . .	1302	35	2418	20	3720	55	270	—	1210	—	1200	—	—	—	31
Dragatuš . . .	7792	87	7443	25	15236	12	5710	—	4253	19	1600	—	—	—	148
Fara . . .	6838	62	4213	27	11051	89	2708	67	1895	92	1930	60	490	—	233
Frankolovo . . .	874	07	1357	23	2231	30	790	—	1350	—	—	—	—	—	77
Gore nad Idrijo . . .	11691	45	11085	36	22776	81	3832	85	6531	38	4231	20	4037	80	347
Gorje . . .	7324	59	7230	13	14554	72	4464	—	1450	17	3750	—	—	—	70
Gor, Logatec . . .	2948	46	3400	54	6349	—	430	—	900	—	500	—	1200	—	71
Gozd . . .	8068	08	7675	14	15743	22	2200	—	3060	—	100	—	250	—	74
Gradac h. p. b.															
Gradac kod Ma-karske . . .	3509	99	3376	45	6886	44	500	—	75	—	2356	18	1249	79	193
Gornjigrad . . .	26540	34	26899	80	53440	14	21718	29	6265	27	6450	—	900	—	72
Gdinj . . .	2051	60	3588	83	5640	43	—	—	—	—	60	—	—	—	54
Gradac k. Drniša . . .															
Gorica . . .															
Hinje . . .	1414	50	2302	48	3716	98	400	—	1698	75	600	—	—	—	41
Horjul . . .	21906	93	20583	27	42194	06	15362	99	12154	24	3160	—	1500	—	376
Hrenovice . . .	5700	80	3899	73	9600	53	1582	—	1317	25	2580	—	760	—	387
Idrija . . .	34147	70	33746	10	67893	80	18434	92	14583	40	18658	40	1400	39	223
Ig . . .	28135	86	26221	07	54356	93	7175	—	13898	86	11980	—	4250	—	—
Igrane . . .	9075	88	88	—	17908	79	1590	—	1620	—	628	—	3768	—	213
Imotski . . .	40776	49	41494	33	82270	82	2165	71	553	31	2187	24	50	—	125
Izlake . . .	7786	74	11152	35	18939	09	5690	40	3308	99	5750	—	2000	—	224
Jesenice . . .	12717	88	13531	46	26249	34	10778	60	7570	56	1400	—	641	—	195
Jarenina . . .	2560	57	1928	01	4428	58	1710	—	1376	19	545	—	658	49	197
Koprivnik . . .															
Kozice . . .															
Kanfanar . . .															
Krivodol . . .															
Kruševe . . .															
Kotor . . .	219984	28	202339	73	422324	01	36614	—	14010	74	73050	96	75896	—	—
Konjice . . .	20184	05	20948	12	41132	17	8786	20	15405	54	1500	—	1125	—	119
Kaštela-Buje . . .	831	43	254	—	1085	43	387	75	150	—	—	—	—	—	84
Kamnik . . .	—	—	—	—	15342	21	30436	42	19449	91	38070	—	10802	64	—
Kandija . . .	104298	13	113737	56	218035	69	73450	—	23620	97	52347	—	21041	10	2072
Karojba . . .	370	70	510	—	880	70	—	—	—	—	110	—	350	—	131
Kaštelin . . .	49536	23	47746	84	97283	07	20154	—	9093	40	22261	—	11777	—	230
Knežak . . .	27543	60	30029	24	57572	84	6020	—	7826	—	21720	—	770	—	384
Kočevje . . .	26368	25	27585	38	53953	63	2803	—	6390	83	16700	—	1600	—	34
Koljane . . .	7657	91	7534	42	15192	33	430	—	10	—	4441	95	3109	94	206
Komenda . . .	6529	51	7378	95	13908	46	4881	13	6114	87	1000	—	101	13	159
Koprivnica . . .	2620	—	2110	—	4730	—	1486	—	310	—	300	—	100	—	67
Kranj . . .	109357	41	108146	24	217503	65	36184	29	11976	91	22061	01	800	80	147
Kranjska gora . . .	6868	69	9478	10	16346	79	5236	—	9012	83	200	—	320	—	339
Križevci . . .	159787	99	152333	69	312121	68	89757	52	92967	—	53321	—	17064	95	441
Krka . . .	37052	51	34634	32	71686	83	2235	—	5661	39	300	—	29676	60	155
Kropa . . .	24894	41	24409	42	49303	83	10909	—	1711	82	10775	—	2000	—	36
Kršan . . .	4329	82	5554	71	9884	53	548	—	517	81	3198	08	1154	93	181
Kaštela-Stari . . .	643	89	1195	—	1838	89	517	—	435	—	760	—	108	40	84
Korte . . .	1586	28	1401	64	2987	92	558	78	200	—	1200	—	—	—	72
Kastel-Gomilica . . .	4611	78	1815	80	6427	58	2	—	—	—	1355	—	601	90	72
Laško . . .	13074	64	13653	87	26728	51	10448	54	8132	82	1850	—	860	—	250
Leskovec . . .	9142	15	8652	12	17794	27	1210	—	4516	30	4115	—	1772	—	444
Leskovica . . .	8225	45	6457	58	14683	03	486	26	2540	55	2832	37	842	44	89

Ime	Pre-jemki		Izdatki		Denarni promet		Hranične vloge	Posojila	Število članov						
							vloženo	vzdignjeno	dano	vrnjen					
	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v			
Ljubljana, lj. pos.	3077246	73	2955539	11	5982785	84	316046	70	313984	55	142629	13	37873	57	2575
Ljubljana, obrt,	37500	50	37562	38	75062	88	—	—	9453	33	23602	—	15276	90	+4
kreditna zadr.							16362	60	7189	42	7500	—	8400	—	165
Ljubno	24223	68	28154	73	52378	41	—	—	—	—	—	—	240	—	112
Lovreč	329	22	1	—	330	22	—	—	—	—	—	—	—	—	36
Lanišče Istra	6109	74	5610	20	11719	94	5096	54	500	—	2600	—	—	—	25
Leše	883	82	331	—	1214	82	860	—	70	—	260	—	—	—	312
Livade	6864	26	3557	49	10421	75	3000	—	1504	40	1855	—	1059	30	55
Loka pri Zid. m.	4335	69	3642	28	7977	97	1936	—	1980	75	1630	—	170	24	205
Loški potok	31116	—	31443	83	62559	83	30130	—	10470	40	20600	—	500	—	205
Ljubljana, vzaj.															
podp. društvo															
Lukovica	7566	12	7766	66	15332	78	1514	—	1372	75	6300	—	270	—	—
Laporje															
Maribor: H. p.															
kat. meš.															
Mokronog															
Mali Prolog															
Marenberg															
Mirna	5650	62	4203	24	9853	86	1586	—	3483	26	185	—	415	—	47
Makarska															
Makole	32161	68	23601	45	55763	13	13267	73	12698	50	1200	—	2342	29	—
Mali Lošinj	98148	99	91624	31	184773	30	42079	20	57109	86	24226	—	21915	35	420
Maribor: Sp. Lj.															
Pos.	95624	89	102687	01	198311	90	33369	60	9047	18	35800	—	1435	—	259
Medulin	11822	20	11968	26	23790	46	2405	—	1893	15	8054	27	8247	58	399
Mengeš	6734	86	10456	55	17191	41	3912	—	9178	28	1100	—	2049	—	468
Mirlovič-Zagora	4718	06	3662	88	8380	94	449	—	10	—	517	78	1914	—	471
Moravče	20242	28	21039	41	41281	69	6936	—	14811	50	1050	—	760	—	167
Mošnje	11023	21	11844	94	22768	15	100	—	11844	94	500	—	300	—	132
Mozirje	6418	92	6870	06	13288	98	5238	—	2250	—	590	—	870	—	109
Mirna peč	1181	78	620	—	1801	78	1145	—	—	—	620	—	—	—	54
Naklo	3416	49	4109	58	7525	98	30	—	4025	90	—	—	110	—	88
Nova cerkev	2021	27	1900	—	33123	74	172	—	—	—	1900	—	1650	—	34
Nerezine															
Osilnica	5183	15	5070	—	10253	14	5170	—	—	—	100	—	—	—	9
Orehova vas															
Otrič - Struge	—	—	—	—	619	29	—	—	180	—	—	—	—	—	70
Omišalj	17831	22	19310	26	37141	48	12505	17	5600	—	600	—	802	65	175
Opptalj	6864	26	3757	49	3601	75	3000	—	1504	40	1855	—	1059	30	312
Otok kod Sinja	4432	69	3363	—	7799	75	3500	—	200	—	640	—	765	—	119
Podčetrtek	986	04	970	95	1956	99	554	—	—	—	570	—	—	—	52
Pag	1052	95	2224	20	3277	15	—	—	360	—	1744	12	1016	76	231
Petrovče	16765	97	16800	65	33566	62	12517	80	2300	—	—	—	3700	—	—
Pišece	8178	35	7732	99	15911	34	3372	—	713	35	7000	—	750	35	100
Planina-Studeno	3768	35	3656	87	7425	22	500	—	3410	19	200	—	—	—	188
Pločice-Konavlj	73740	52	72778	41	146518	93	115567	08	9853	03	122806	55	17412	73	111
Podbabje	2063	—	1936	—	3999	—	797	—	—	—	1936	—	1200	—	430
Polhov gradec	4607	40	4350	72	8958	12	1640	—	2857	89	1450	—	200	—	166
Poljane	8326	58	11632	33	19958	91	7835	—	7093	82	2800	—	—	—	443
Pojčane	4888	64	3422	92	8311	56	1755	10	943	—	2500	—	—	—	85
Pomjan	4609	78	3905	79	8515	59	3126	18	1301	05	760	—	575	—	286
Postojna	10529	29	10764	20	21293	49	10115	66	620	—	1600	—	—	—	103
Ponikva	6843	08	7503	26	14346	34	4163	—	1190	—	1790	—	1640	—	73
Sp. Polskava	1074	61	2240	—	3314	61	798	—	240	—	2000	—	—	—	79
Preddvor	8086	53	6690	88	14777	41	3732	—	4088	41	1000	—	300	—	104

Ime	Prejemki		Izdatki		Denarni promet		Hranilne vloge	Posojila	Število članov					
							vloženo	vzdignjeno	dano	vrnjen				
	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v		
Sv. Ema . . .														
Sv. Lenart . . .														
Sv. Lucija . . .														
Sv. Peter v S. d.	41227	04	39382	10	80609	14	36934	—	376	75	—	—	4110	24
Sl. Gradec . . .														62
Studenci, Štaj. .														
Sv. Lenart . . .														
Spod. Polskava . .														
Starilog . . .														
Staracerkev . . .														
Sorica . . .														
Stari trg pri Ložu														
Studenci, Dalm.														
Sv. Vincenat . . .														
Sv. Mihael poleg Šoštanja . . .														
Sv. Križ pri Litiji														
Sv. Nedelja . . .														
Sv. Peter pri Novem mestu . . .	2945	40	2566	83	5512	23	600	—	—	—	1143	52	894	28
Sv. Petar u Šumi . . .	4404	66	4166	58	8571	24	3356	—	952	04	710	—	1000	—
Sv. Trojica . . .	2025	49	1508	77	3534	26	1490	—	200	—	290	—	80	—
Št. Ilj. pri Velenju . . .	5239	22	4356	71	9696	93	1160	—	410	—	3946	—	—	60
Šmarjeta . . .	9090	57	6551	57	15642	14	7336	52	4719	37	590	—	920	—
Št. Ilj p. Turj. . .	6524	31	6689	54	13213	85	6343	80	4236	07	2420	39	120	—
Št. Janž (Dolenj.) . . .	12258	76	14626	—	26884	76	5162	—	7480	78	7120	—	3230	68
Št. Janž na Dr. p. . .	4468	02	3601	99	8070	01	2323	—	1573	80	824	—	1389	31
Št. Jernej . . .	1834	95	3761	—	5595	95	1600	—	1415	—	2340	—	8	—
Št. Jurij p. Kr. . .	28733	26	27068	60	55801	86	16487	—	12969	30	5310	—	4379	—
Št. Lambert . . .	8077	53	7513	67	15591	20	4159	56	1729	34	2120	—	1300	—
Št. Peter n. K. . .	988	89	938	—	1971	89	892	73	83	—	—	—	—	30
Št. Vid n. Ljub. . .	22667	68	20064	38	42732	06	14207	64	14504	24	5320	—	2084	40
Št. Vid pri Zatič. . .	24952	05	23882	90	48834	95	16484	53	8325	12	7800	—	109	49
St. Vid p. Grobel. . .	26719	33	29071	55	55790	88	7419	54	15206	63	7600	—	3400	—
Škocjan . . .	1051	49	422	95	1474	44	1030	—	222	25	200	—	—	45
Škoфja Loka . . .	4824	39	5243	27	10067	66	2031	60	3489	35	1100	—	2280	—
Šmarje . . .	15007	51	18159	26	33166	77	4732	90	1980	87	2150	—	1000	—
Smartno p. Kran. . .	5748	08	5734	—	11482	08	5680	--	100	—	1370	—	—	39
Smartno p. Litiji . . .	73118	45	60453	04	133571	49	16102	73	1921	38	42363	28	28251	08
Smartno p. Šm. goro . . .	17852	44	18030	85	35883	29	6851	—	9496	09	3800	—	2910	—
Št. Jurij p. Kum . . .	3874	43	3688	23	7562	66	3348	40	1987	93	700	—	—	59
Št. Vid p. Vipavi . . .	6978	20	6958	53	13936	73	4044	40	1889	11	2300	—	2220	75
Šmartin na Paki . . .	2204	26	1942	44	4146	70	1120	73	399	—	1520	—	30	—
Št. Jurij ob j. žel. . .	7829	57	7664	50	15494	67	6181	—	364	85	300	—	820	—
Škale . . .														
Št. Jurij p. Kum . . .														
Št. Rupert . . .														
Šibenik . . .														
Štokovci . . .														
Toplice . . .														
Tomaj . . .														
Trebnje . . .	7727	20	8422	—	16149	20	6706	—	2717	30	2646	50	10	—
Tinjan . . .	636	60	52	51	739	11	400	—	—	—	—	—	228	—
Trebelno . . .	10391	44	9623	48	20014	92	3930	73	5111	47	4384	—	3558	17

Ime	Prejemki		Izdatki		Denarni promet		Hranilne vloge	Posojila	Število članov						
							vloženo	vzdignjeno	dano	vrnjen					
	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v			
Trilj . . .	13029	78	17697	69	30727	47	6100	—	8729	13	8518	16	6520	—	799
Trnovo . . .	42481	90	40645	40	83127	30	11624	69	15385	27	16583	07	7961	56	843
Tržič . . .	33263	56	38609	34	71872	90	5571	97	31392	29	6503	—	577	29	199
Tržiče . . .	7225	81	6301	26	13527	07	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tučepi . . .	735	23	831	80	1567	03	—	—	800	—	—	—	—	—	143
Tunice . . .	8560	96	8241	38	16802	34	4760	—	4883	81	—	—	—	—	48
Trata . . .	2798	60	2622	57	5421	17	2738	—	2105	—	—	—	—	—	16
Trebče . . .															
Vače . . .															
Vabriga . . .															
Vinjani . . .															
Vrvare . . .															
Vipava . . .															
Vodice . . .															
Velikovec . . .	37530	49	28334	70	65865	19	14019	—	10633	43	1300	—	4999	69	624
Vič . . .	2917	64	3283	10	6200	74	1938	64	473	—	1000	—	36	—	40
Velke Lašče . . .	57290	81	49343	98	106634	79	13451	88	11179	86	17280	—	7267	62	366
Vel. Lošnj . . .	4033	06	14713	29	18746	35	2660	—	410	05	1500	—	1200	—	105
Videm . . .	3419	08	3510	01	6929	09	1940	34	2625	—	860	—	1185	—	197
Višnja gora . . .	38671	01	46222	55	84893	56	11338	48	13669	47	19530	—	8441	62	60
Višnjan . . .	354	—	207	21	210	75	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vodice (Dalm.) . . .	4450	36	4217	84	8668	20	247	18	2962	88	225	32	1021	05	—
Vojsko . . .	1276	36	1138	34	2414	70	1238	—	632	96	—	—	36	76	48
Vrnik . . .	10034	75	6374	11	16408	86	4123	13	5008	58	1350	—	779	—	273
Vrhnička . . .	23947	53	26488	56	50436	09	8597	90	10770	39	3400	—	3825	15	—
Vrlika . . .	134712	10	133029	17	267741	27	3104	—	961	40	89842	22	16279	71	471
Vurberg . . .	3649	25	3426	74	7075	99	2676	—	1410	25	—	—	900	—	63
Velika nedelja . . .	2035	51	2367	82	50531	41	1434	40	55	—	1800	—	—	—	53
Zagorje ob Savi . . .	2886	52	3502	89	6389	41	2334	52	1740	87	—	—	—	—	10
Zaostrog . . .	19132	27	18839	99	37972	26	1544	—	11311	28	1749	90	429	—	265
Zg. Besnica . . .	1087	40	1020	—	2107	40	6800	—	220	—	800	—	—	—	54
Zg. Tuhinj . . .	7861	57	4791	61	12653	18	3676	—	2639	71	2100	—	1137	87	211
Zreče . . .	1709	03	1709	03	3418	06	1358	43	691	—	—	—	—	—	31
Zibika . . .															
Zagradec . . .															
Zatičina . . .															
Zrenj . . .															
Žiče . . .	6741	40	6951	83	13693	23	4265	—	298	—	2450	—	120	—	71
Žiri . . .	11587	97	15612	43	27200	40	5576	90	4110	42	5440	—	790	—	296
Žminj . . .	1538	48	3865	81	5404	29	1590	—	1548	—	1880	—	872	05	331
Žužemberk . . .	25072	87	22836	75	47909	62	6500	25	10341	28	4575	—	5821	81	672
Živogošće . . .	1513	—	2120	48	3633	48	1400	—	—	—	1413	50	113	—	48
Župa-Raščane . . .															